Ч. 139 (10.816). Львів, суoота 26 червня 1926. Pocztowa oplata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ухвалення буджетової провізорії в комісії.

Варшава, 24. червня 1926.

Вчорашнє засідання буджетової комісії принесло політичну сензацію. А саме урядовий проєкт буджету відкинено, редукуючи його на суму 57 міл. і задержуючи 3-місячну буджетову провізорію на висоті 400 міл. зол. Ухвала перейшла на внесення пос. Домбського (Стр. Хл.). За урядовим проєктом голосували тільки Пяст, НПР, ППС і Клюб Праці, але тих голосів було за мало. Це було в другому читанні. По полудні приступлено до третього читання і на ньому перейшов уже проєкт уряду, значить — 3-міс. бущ. провізорія вдержиться на висоті 457 міл. Цим разом за урядовим проєктом голосували ще Жиди і Визволенє. Таким робом буджетову провізорію полагоджено в комісії.

На томуж пополудневому засіданні бущ. комісії пос. Вижиковський заповів, що зголосить внесення поставити б. мін. скарбу в стан обвинувачення за пороблення шкідливих для держави умов.

Сьогодня була у прем. Бартля президія клюбу ЗЛН. Голова клюбу Гломбінський заявив премієрові, що його клюб виступить з власним внеском на зміну конституції. Внесок базуватиме на двопалатности. ЗЛН. передасть його завтра на руки маршалка.

„Визволенє" радило над проєктом уряду в справі зміни конституції. Клюб „Визволення" стверджує, що щойно новий сойм могтиме змінити конституцію. Тому „Визволенє" противиться, щоби теперішний сойм переводив таку реформу. Клюб є за признанням президентові права розвязувати сойм і декретувати закони на внесення ради міністрів. Це право не може торкатися конституції, виборчої ординації до сойму й сенату, дозволу виповідження війни, зміни конституції автономного устрою і т. д.

Правиця заявила офіціяльно, що поставить власного кандидата на маршалка сойму. Мотивує цю постанову тим, що в парляментах зах. держав є звичай, що маршалком палати є член найчисленнішого парляментарного клюбу. Клюб ЗЛН. має 102 членів, тому має до цього право і ставить кандидатуру б. м. скарбу Здзєховського. „Пяст" рішив піддержати дальше кандидатуру марш. Ратая. Бльок польської лівиці ухвалив теж віддати голоси на Ратая. Колиб Ратай таки не хотів приняти маршалківства, називають кандидатом лівиці віцемарш. Дашинського. „Пяст" не віддав би голосів на Дашинського. ЗЛН. задумує поставити евент. кандидатуру пос. Гломбінського на маршалка сойму.

Після ганебного убивства.

Поминки у Відні. — Скажені вигуки сіоністичного органу.

Відень, 20. червня 1926.

Нікчемне вбивство отам. Петлюри і злочинна гльорифікація того вбивства світовою жидівською пресою, а зокрема пресою віденською, яка в 7/8 є в руках Жидів, викликали серед української еміграції у Відні сильне обурення і небувалу досі солідарність думки в цій справі.

Це найкраще показалося на панахиді в тутешній румунській церкві (прекрасну православну церкву біля посольства СРСР большевики давно замкнули!), яка стягнула всі кола віденської української політичної еміграції, Придніпрянців і Галичан. Були теж найвизначніші представники української кольонії у Відні. Такий самий настрій і єдність думки панували на жалібних зборах, що відбулися вчора в салі Akademiker-Verein-у. На цих зборах виступали люде ріжних поглядів, з яких дехто далекий хочби від тіни прихильности до тої політичної лінії, яку вів пок. Петлюра і його окруження. Вступне слово виголосив п. М. Залізняк, з дуже цікаві спогади про Петлюру читав п. А. Жук. Закінчив збори п. М. Ковалевський промовою про пок. отам на як борця за Українську Державу. Збори влаштовано заходом Академічного Гуртка жіночої молоді, Українського Жін. Союзу, робітничого т-ва „Родина", акад. т-ва „Січ" і „Українського Комітету Допомоги".

На початку цього листу згадано про нахабне становище тутешньої преси до особи пок. Петлюри і до цілого українського народу. Перед в цій кампанії веде тут офіціяльний орган сіоністичної партії „Моргенцайтунг", що з нечуваним призирством справді по бандитськи нападає весь час на пок. Петлюру і цілий український рух. Що там Ваша „Хвіля"! Хто має нагоду читати, як я, від 6 років оту „Моргенцайтунг", той щойно може збагнути всі ті просто звірячі інстинкти, які проповідує у відношенні до нас цей орган. Чого не може у Вас написати „Хвіля", те читаємо ми тут щодня в жид. органі. Епітети „бандит", „гершт різунів", „кровопиєць" повторюються в цій газеті донині. А дехто думає, що Жиди мирний народ — без кровожадних інстинктів...

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Львів, 25. червня 1926.

Після узглядинення лише деяких доказових внесень оборони, котрі полагоджено, замкнено вчора доказове поступування. Присяжним суддям предложили тридцятьшість питань у напрямі державної зради, грабіжі, а щодо деяких обвинувачених також у напрямі шпіонажі, згл. убивства. Нині перед полуднем промовлятиме прокуратор для умо ивування обвинувачення. В суботу зачнуться промови оборонців.

Спільний фронт проти С. Народів.

Женева, 24. червня 1926.

Еспанія хоче станути на чолі ґрупи амер. держав, котрі разом із Злуч. Державами утворять спільний фронт проти Союза Народів. Мін. зак. справ Еспанії заявив, що Еспанія виступить безумовно з Союза Народів, якщо не здобуде постійного місця.

Біржа.

Гроші.

Дня 24. червня тенденція дальше легко зниժкова. Оборот слабий. Курс ефективного доляра в приватних оборотах вагався між 10·17 і 10·22. Ріжниця між ефективними долярами і девізами вирівналася, а навіть девізи платили вище від валют Канадійський долар 10·05—10·08.

Збіжжа.

Подача хлібового збіжа перевищає запотребування, тому ціни й дальше падуть. Ячмінь, пошукуваний в біржевому обороті, росте в ціні. Овес радо купують по ціні дотеперішних нотувань. Тенденція хитка. Настрій слабий. Ціни оцінючі без трансакцій. Пшениця біла 42·50—43·50, пшениця червона 45·50—46·50, жито 28—29 ячмінь пастівний 30—31, овес 33—34.

В побідному поході.

Львів, 25. червня 1926.

На Наддніпрянщині відбуваються великі та далекосяглі процеси в широких колах тамошньої інтелігенції та української селянської і робітничої маси. На жаль ми не можемо бути безпосередними учасниками тих процесів і що гірше, навіть не можемо їм зблизька приглядатися. Все бачимо крізь призму тамошньої офіціяльної та партійної преси. А вона виступає в ролі односторонного судді тих процесів. Вона не інформує про зріст національної української думки, про консолідацію української національної громади, але осуджує їх та гальмує.

Та саме ця обставина дає нам право думати, що справа стала дуже пекучою, дуже болючою для правлячих кол, дуже небезпечною для пануючої партії, що вона виросла до розмірів, які переростають всякі штучні межі. Ця обставина доказує нам наглядно, що на Україні відбувається великий і могутній здвиг у сторону українського націоналізму. Нема сили, щоби могла поставити запору тому здвигові. А вплив його такий непереможний, що вдерся навіть до нутра пануючої партії.

Боротьба з ним не легка і не під силу навіть для компартії. Центральний Комітет КП(б)У мусів занятися окремо цією справою, мусів присвятити їй багато праці та уваги і в результаті опублікував у радянській пресі „тези" про підсумки і завдання українізації.

Вони дуже цікаві тим, бо доказують, що партія не могла і не почувала себе на силах зломити того, що виросло в непереможну силу. Вона вибрала компроміс, пішла по лінії найменшого опору.

„Тепер серед українських літературних груп — написане в Х. точці „тез" — типу неоклясиків і в колах нашої інтелігенції спостерігаємо і д е о л ь о г і ч н у р о б о т у, розраховану на задоволення потреб української буржуазії, що зростає. Характерним для тих кол (літературних?! — прим. Ред.) є прагнення скерувати економіку України на шлях капіталістичного розвитку, держати курс на звязок з буржуазною Европою, протиставляючи інтереси України інтересам инших радянських республик. Такі погляди найшли собі певний відгук у виступах деяких членів нашої партії, що знову висунули теорію двох культур, що в и м а г а ю т ь від партії рішучої підтримки української культури, як такої, проти російської культури, як такої."

Тому протиставить партія свою власну політику, осуджуючи повищі гасла, що є витвором дрібної буржуазії, „що виросла на ґрунті непа".

„Цим шляхам — проголошує партія — буржуазного розвитку ми протиставимо наш пролетарський шлях. Партія стоїть з а с а м о с т і й н и й р о з в и т о к у к р а ї н с ь к о ї к у л ь т у р и, за виявлення всіх творчих сил українського народу. Партія стоїть за ш и р о к е в и к о р и с т а н н я у к р а ї н с ь к о ю с о ц і я л і с т и ч н о ю к у л ь т у р о ю в с і х ц і н н о с т е й с в і т о в о ї к у л ь т у р и, за рішучий розрив з традиціями провінціональної обмежености, за утворення нових культурних цінностей, гідних творчости великої кляси. Але партія робить це не шляхом протиставлення української культури культурам инших народів, а шляхом братерського співробітництва робітничих та трудящих мас усіх національностей".

Партія присвятила в своїх тезах велику увагу російському національному шовінізмові та заповіла йому безпощадну боротьбу. Для боротьби з українським „шовінізмом" приняла вона инший засіб а іменно: не гальмувати, „а р і ш у ч е п р о в о д и т и у к р а ї н і з а ц і ю, спрямовуючи її не тільки н а п о в е р х н ю, а л е й в г л и б і н ь і н е щ а д н о б о р ю ч и с ь з в е л и к о р у с ь к и м ш о в і н і з м о м, що в значній мірі утворює ґрунт для оживлення і у к р а ї н с ь к о г о ш о в і н і з м у с е р е д м а с".

Це незаперечний компроміс, це уступка для того українського „шовінізму". Партія зробила її свідомо, зробила її тому, щоби опанувати, щоби таким чином узяти в свої руки керму над тим стихійним рухом. Зробила це, здаючи собі докладно справу з того, „що у к р а ї н с ь к и й ш о в і н і з м зростає н е т і л ь к и н а с е л і, а л е й у м і с т і за рахунок покищо нечисленної, а л е д е д а л і з р о с т а ю ч о ї у к р а ї н с ь к о ї д р і б н о ї б у р ж у а з і ї т а і н т е л і г е н ц і ї г о л о в н о в и х і д н я м и з і с е л а, а т а к о ж с п е ц і в і у р я д о в ц і в, щ о у к р а ї н і з у ю т ь р а д я н с ь к и й а п а р а т, бо їхній звязок з українською буржуазією чим раз з м і ц н ю є т ь с я. У к р а ї н с ь к а б у р ж у а з і я щ о д а л і б у д е н а м а г а т и с я в п л и в а т и н а п р о л е т а р і я т і н а в і т ь н а н а ш у п а р т і ю".

Як видно з цього, то вона й тепер впливає. Та, на нашу думку, це впливає не буржуазія, якої тепер на Україні нема, а що инше. Є це складні прикмети української національної психіки, є це чисто расові ріжниці, є це здоровий і цілком натуральний гін самозберігання нації, одним словом є це ірраціональні причини, є це інстинктовні відрухи, що женуть всіх: інтелігента і селянина і робітника до боротьби з нівеляційними і денаціоналізаційними заходами Москви. В українському народі регенерується, відростає почуття історичної кривди, в ньому кристалізується воля до реваншу, воля б у т и с а м и м с о б о ю, стати індивідуальністю, стати на власні ноги, стати твердо на кожному полі, на кожній ділянці самостійного буття.

Глибоко — глибоко в нетрах народньої душі корінняться усі ті гони, усі ті ірраціональні інстинкти, і їх не переможе вже ніхто і ніщо. А тому не аби яким досягненням тих національних здвигів на Україні треба вважати такі постанови партії, що намагаються опанувати це все, що поривається вбрати ту стихію в обмежені рямки догматичних норм, направити її в корито павутинних, партійних берегів. Як багато вони кажуть ті постанови в роді слідуючих:

„К а т е г о р и ч н о в і д к и д а ю ч и в с я к і т е н д е н ц і ї, с к е р о в а н і д о р о з р и в у у т в о р е н и х с п і л ь н и м и і н т е р е с а м и, т р а д и ц і я м и с п і л ь н о ї б о р о т ь б и і з а к р і п л е н и х к о н с т и т у ц і є ю з в я з к і в УССР з и н ш и м и р а д я н с ь к и м и р е с п у б л и к а м и, п а р т і я в е с т и м е д а л ь ш е р о б о т у в с п р а в і з м і ц н е н н я СРСР н а б а з і і с т н у ю ч о ї к о н с т и т у ц і ї і з а б е з п е ч е н н я с а м о д і я л ь н о с т и т а р о з г о р т а н н я д е р ж а в н о г о б у д і в н и ц т в а". (Отже і така небезпека вже є!)

„П л е н у м Ц. К. д о р у ч а є п о л і т и ч н о м у б ю р о в і п а р т і ї п р а к т и ч н о в и в ч и т и в с і к о н к р е т н і ф а к т и п о р у ш е н н я к о н с т и т у ц і ї т а н е п р а в и л ь н о г о п р о в е д е н н я ї ї з б о к у с о ю з н о г о у р я д у т а и н ш и х ц е н т р а л ь н и х у с т а н о в, в и с у н у в ш и п р о т е п и т а н н я в Ц. К. В с е с о ю з н о ї к о м у н і с т и ч н о ї п а р т і ї, а т а к о ж в е с т и д а л ь ш у р о б о т у в

дом зі Сянока, диплом гірничого інжиніра; є це перший Українець, який одержав такий науковий ступінь у краківській Академії.

— **Екскомуніка професора теольогії.** Папа викляв бреславського професора теольогії Йосифа Віттіґа. Віттіґ є не лише професором, але в першій мірі письменником. Його перші романи, повні багатої фантазії та релігійного настрою, мали чимало успіху: „Herrgotte w llen", „Die Kirche Wandwinkel" „...ergkr stall". Причину до конфлікту з Римом дав його останній великий роман „Das Leben Jesu in Schlesien, Palästina und anderswo", який зєднав собі велику популярність. Віттіґ хотів у цьому творі поетичними символами приблизити постать Христа до реального середовища. Головною його хибою було те, що поетична фантазія перeплутувалась занадто з фільософією і поза поетом видко було професора теольоґії. Одначе між католиками були ріжні думки щодо єретичности цієї книжки і деякі з них вже після римського присуду, вважають інцидент непорозумінням, тому, що переклад твору на італійську мову змінює його основний настрій.

— **Кооператива „Український Театр"** у Львові продовжуватиме свої звичайні Загальні Збори в понеділок, дня 28. червня ц. р. в год. 6-ій попол. в салі засідань Т-ва „Просвіта". На деннім порядку крім приняття річних рахунків та біляису обговорюватиметься плян дальшої діяльности кооперативи а з окрема справи ведення театру.

— **Відкрито скарб.** В грудні минулого року помер 97-літний господар, багач. Тому, що не дуже то добре жив з ріднею, прикро йому було віддати готівку синам. Тому все, що уважав за найцінніше, замкнув в залізну скриню і кинув у керницю, бо прочував вже недалеку смерть. На днях сини віднайшли скарб. Витягли, отворили (обовязково побились), бо в скрині було багато передвоєнного золота-срібла а ще більше цінних бляшан. коробок з написом: Елеґант, паста до обуви... Як високо старець цінив цю пасту, нехай послужить той факт, що ф-ма О. Левицька і С-ка у Львові Кордецького 51. хилить свою голову перед його гробом. 1992 1-1

— **Дейнека Іван**, корінний склеп, Львів Руська 1., продає гуртовно пасту Елеґант по цінах фабричних. 1992 3-5

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Учорашній звіт з розправи ми подали тільки в скороченні ізза недостачі місця. Нині спинимось на ньому довше і подамо дальший хід розправи.

Після переслухання св. Олени Дворянин, дочки священика, яка зізнавала на обставину, що Роман Барановський підчас нападу на львівську почту був у каварні Варшава, — наступили внески оборони.

Д-р Ганкевич ставить внесок іменем обв. Паславського і Ясінського на покликання цілого ряду визначних громадян: Українців, Білорусів, Жидів і Поляків на обставину, що від 22. листопада 1918 до 1924 р. були страшні і невиносимі політично-адміністраційні відносини на українських землях під Польщею. Карні експедиції, насильна конскрипція, масові арешти підчас виборів, заслання до таборів, нищення преси і шкільництва, кольонізація українських земель польськими зайдами, переслідування церкви і т. п. ось основи вчинку обвинувачених.

Крім того вносить на відчитання деяких творів з польської революційної літератури на обставину, що в часах неволі польська ідейна молодь була зорганізована в боєвих організаціях і виконувала напади на держ. установи, каси й почтові уряди, а забрані гроші передавано в цілости на вищі національні ціли. Ті саме т. зв. бандити з ППС. в часі загального упадку духа піддержували настрій в масах і довели польський нарід до самостійности. Ця революційна молодь ішла тоді рамя об рамя з револ. молодю українською і російською, а нині займає найвищі становища у вільній Польщі.

Іменем Миколи Бігуна вносить оборонець на покликання: Степана Бігуна й Анастазії Бігун на обставину, що обвинувачений ніколи бачків не носив.

Іменем Миколи Ясінського: Давида Апфельбаіса і Н. Цірлера на обставину, що в поліц. арештах у Стрию його по нелюдськи катовано, А. Н. Бауфа і Н. Сташека, обох з Ч. Сл. Р., на обставину, що Ясінський від серпня 1924 до червня 1925 працював там постійно. (Напад на почту був 27. III. 1925.)

Після внесків д-ра Шухевича і д-ра Волошина, які подамо завтра, забирає голос д-р Глушкевич і ставить внески в імени Романа Барановського покликати: д-ра Яновича, лікаря зі Станиславова, на обставину, що він лікував обвинуваченого з постріленої рани в ногу, яку він одержав припадково підчас вакацій, лікарів-знавців, що обв. має тільки одну близну. Це буде доказом, що Роман Б. не є тим, якого поліція постріляла підчас стріляннини в саді пп. Барановських.

Дальше для доказання невинности обвинуваченого ставить внесок на покликання: Анни Боркун, селянки зі Селищ (тут вийшла комічна історія з „bezmyślnem urzędowem" бо Селища перехрещено тепер на: Siedliska), ст. Дранчука зі студ. харчівні, ст. теол. Глібовицького, Мирона Гібу, панію Медведеву.

На доказ що капелюх, знайдений другої днини після нападу на львівську почту, не є Романа Б., просить покликати п. Райса, купця з капелюшні Найвельта в якого Р. Б. купував у тому часі сивий капелюх, а давав бронзовий до перерібки.

На цім внески оборони скінчилися, а прийшов до слова прокуратор Гіртлер. Відповідь п. прокуратора на внески оборони стояла під знаком старопольського „то со іппего".

Прокуратор обговорює по черзі всі внески оборонців і старається більшу часть їх позбавити стійности не так річевими арґументами, як силою своєї ельоквенції.

У відповідь на внески об. д-ра Ганкевича противиться предкладанню судові фотографій обв. Бігуна на доказ, що він ніколи бачків не носив. Арґумент: людина зміняється що раз і одного місяця може мати бачки, другого ні.

Щодо внеску на умотивування вчинку Паславського свідками з ріжних націй і таборів та літературою довоєнних польських революціонерів — прокуратор противиться йому також. Чи брак шкіл, їх замкнення або заміна на утраквістичні може бути причиною, щоб розбивати каси, мордувати поліціянтів і грабити почтові посилки?! Чи так? — питає п. прокуратор і жде на відповідь. Але не діждавшись її, відповідає сам собі.

„Ні!"

Внески оборони вважає демонстративними, де багато річей подано навіть фальшиво. Оборона береться до кваліфікації злочину, а це, на думку прокуратора, є справою обвинуваченого. Демонстрацією вважає і відклики оборони та обвинувачених на польських революціонерів і терористів, які нині стоять на найвищих становищах. „Si duo faciunt idem, non est idem!" — заявляє п. прокуратор певним, хоч непереконуючим голосом. „А зрештою — говорив п. Гіртлер — то є „całkiem co innego". Ніхто в Польщі тих колишніх нападів не апотеозував і не вихвалював.

На покликання свідків на доказ „rekomune" українського лихоліття під Польщею він противиться. 1923 рік був, на думку прокуратора, початком нового курсу Українців у відношенні до Польщі. Адже сам митроп. Шептицький їздив з чолобитнею до Варшави (п. прокуратор називає так поїздку митрополита після повороту з загранації). Відчитанню польської револ. літератури противиться теж. Про її істнування (на його думку!) ледви чи знає Паславський або Ясінський.

Відтак прокуратор переходить до внесень на доказ побиття в поліції.

„Powiedzmy, przypuśćmy, że to prawda"... — починає згідливо, але... це не є метою розправи. Може там хтось, колись, когось, десь там і вдарив, але це є до певної міри зрозуміле. Поліціянт, якому забили дорогого товариша, а до нього стріляли, є також людиною і може випасти з рівноваги. Тоді вдарить раз, а може і два, але що воно має до зізнань? Вимушення зізнань є тільки тоді, як хтось признається, а прецінь вони не призналися (?!).

Розправившись одним махом з поганим наклепом на невинну поліцію, спиняється ще на свідках, пропонованих на виказання алібі деяких обвинувачених. Прокуратор уважає, що алібі можна легко фабрикувати й тому теж противиться покликуванню їх.

Репліка п. прокуратора не остала без відгомону. Всі чотирі оборонці відповідали йому і доказували стійність своїх внесків.

Про це докладніше в найближчому числі.

В обороні правди.

В часописові „Службовик" ч. 1. з червня ц. р. поміщено в статті „Скнилів" між ин. згадку про те, що в Угерцях, жертвованих „Просвіті" на школу домашнього господарства господарює п. Гапяк, насаджений там головою Ревізійного Союзу... господарює „добре" (найліпше для себе !), а 80 агрономів сидить без посади".

В обороні правди стверджую отсе: п. Гапяк винайняв Угерці тоді, як агрономів у Галичині крім двох-трьох, що були на посадах, не було. Винаймив на основі ухвали Головного Виділу Товариства „Просвіта", а не насаджений головою Ревізійного Союзу. Його працю „Просвіта" безнастанно контролює. В останнє були в Угерцях дня 13. червня ц. р. голова товариства проф. Галущинський, п. Донцова і я. Констатую, що п. Гапяк бувший дир. канцелярії Тов-а „Просвіта", якого адміністраційно організаційному талантові завдячували тоді ці відділи в „Просвіті" заведення взірцевого ладу, нині з тою самою енергією адміністратора саную знищений війною маєток „Просвіти". Доказом служить те, що в так тяжких господ. часах вибудував нову муровану стодолу, нову свинюшню і новий курник, поправив усі ин. поруйновані будинки, огородив ціле заведення як слід, на ґрунтах господарить так, що його ґрунти просто відбивають культурою від сусідніх, хоча ще донедавна винаймані „Просвітою" селянам, мали бути виснажені гірше як селянські, що п. Гапяк кожної неділі і свята має лекції для селян на господарські теми в селі чи в дворі, що уділює тепер лекцій на господарських курсах в Рудках, де вони відбуваються щотижня в торговий день, що п. Гапяк, знаючи важке фінансове положення „Просвіти", сам з власної волі піддав конечність створення комітету для будови шкільного будинку і предложив свої услуги без винагороди в його будові.

Не можу цього заперечувати ні твердити, чи п. Гапяк „господарить найліпше для себе" чи ні, бо в його кишеню не заглядав. Одначе стверджую, що господарить найліпше для „Просвіти" і для селян з Угерець, де дотепер навіть школи не було, де його стараннями засновано кооперативу, а з такою самою енергією докладає старань для відкриття школи жіночого господарства в Угерцях. Додам для спростування, що заложення цеї школи в Угерцях відбулося наслідком постанови Головного Виділу „Просвіти", а не волею фундатора, як це було подано в згаданій статті.

М. Творидло.

Нові книжки і видання.

НОТИ:

„НАША ПІСНЯ". Збірник українських народніх дум і пісень з проводом бандури. Збірник 1-ий. Вид. Тов-а „Кобзар". Прага 1926. Зміст: М. Теліга: Ой на горі там женці жнуть. Гей, видно село. Виклик. Про Максима Залізняка. Тарасова ніч. Про смерть козака. Запорожський марш. Вийди Грицю, на улицю. Кужель. Козак. П. Заворицький: Ой на горі вогонь горить. К. Могила: І шумить, і гуде.

В. Безкоровайний; ДУМКА-ШУМКА на сальонову орхестру. Львів-Тернопіль.

Йосиф Кишакевич: ЕВХАРИСТІЙНІ ПІСНІ на мужеський і мішаний хор. Львів. Зміст: 1. Витай між нами. 2. Пливи світами. 3. Спасе і Христе. 4 Перед Тобою. 5. Серце Христове.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.
Субота 26.VI. Заліщики.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 44—?

Продовження Загальних Зборів Ремісничої Бурси відбудеться в пятницю 25.VI. ц. р. о год. 6. вечер в салі т-ва „Зоря" при вул. Вірменській ч. 25. Проситься членів і прихильників бурси з причини дуже важних нарад точно прибути. 2—2

Річні пописи елевів висшого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові відбудуться в в пятницю 25.VI. в год 7-ій вечер (висші роки VII. і VIII.), пописи відбудуться у великій салі Муз. Тов-а. 1968 2—2

Прогулька до Шкла і Волі добростанської 18 клм. відбудеться в неділю 27. червня заходом тов. „Плай" під проводом інж. Мудрака. Збірка на голов. двірци год. 7. точно. Відізд 7·25, поворот з Янова на год. 21·15. Харч взяти з собою. 1—1

Замість вінця на домовину замордованого в жорстокий спосіб о. совітника Евзебія Менцінського, Горлицького деканату зложили на „Рідну Школу" Всч. оо. деканальні 91 зол. а то: по 10 зол. Всч. о. Калужняцький, о. Ломніцький, о. Андрихович, о. Величкович, о. Лянович, о. Дорош, о. Бардахівський, по 5 зол. о. Ортинський, о. Лах і о. Стеранка, о. Зелений 6 зол. Всім Жертводавцям щиро дякує Головна Управа УПТ-ва. 2003 а) 1—1

Вписи до дівочої школи вправ при Ш. Держ. учит. Сем. відбудуться в днях 28, 29 і 30 червня 1926 від 9—12 рано і від 4—6 пополудни в льокалі школи при вул. Сикстуській (Духов. Сем.). 2005 1—2

Вписи до хлопячої 5-ти кл. школи ім. Т. Шевченка у Львові (вул. Мохнацького 12) відбудуться дня 28, 29 і 30 червня рано від 10—12 і по полудни від 3—6. При вписах предложити останнє шкільне свідоцтво, евентуально метрику хрещення і щеплення віспи. Вступні іспити дня 28 і 29 червня. — Управа школи. 2006 1—?

Нове Видання Грецьких Вправ для IV. і V. гімн. класи друкується і вийде в другій половині серпня ц. р. накладом УПТ. Ученики IV. і V. класи повинні стриматися з закупом Грецьких Вправ аж до вересня, бо тільки згадане нове видання буде в українських гімназіях обовязувати. — Видавництво УПТ. 1997 2-2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СЛУЖБА БОЖА, на мішаний хор Ярославенка, легкого укладу, партитура з голосами за 10 зол. до набуття у всіх книгарнях. 1839 6—10

АБСОЛЬВЕНТ університету, способний, рутинований інструктор пошукує лекції на селі. За успіх ручить. Поважні рекомендації. Зголошення під „Абсольвент" до Адміністрації. 2001 2—2

ВИШНІ ЕСПАНСЬКІ, вибрані посилаю в 5-кілевих кошиках оплатно за посліплатою зол. 12. А. Венкерт, експорт овочів, Заліщики. 1984 3—4

УКІНЧЕНИЙ правник пошукує заняття. Зголошення до Адм. під „Правник". 1958 4—5

ЗДІБНИЙ дириґент хору і вправний гімн. інструктор поручається негайно. Адм. „Діла" під „Працьовитий". 1972 1—1

КОЕДУКАЦІЙНІ курси наукові „Освіта" приймуть ще кількох учнів на вакаційний репетиторійний курс, до гімназійної матури (всілякого типу). Рефлектується на кандидатів, що мають сідати до іспитів зрілости в осіннім речинці ц. р. Зголошення і вписи: Секретаріят „Освіти", Львів, Мілковського 11. 2004 1—4

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Оголошення.

Сенат Української Господарської Академії в Чесько-Словенській Республіці (Ukrajinska hospodářská Akademie v Č. S. R. v Poděbradech), оголошує конкурс рисунків печатки і знака Академії. Термін присилки проектів до 1. вересня ц. р. Премії за три кращі проекти — 500 кч. 300 кч. та 200 кч. Умови конкурса та пояснення Канцелярія Академії на бажання висилає негайно.

Ректор Академії, Професор Шовгенів.

1988 3—3

БУВШ. сотник Армії УНР., (29 р.) нині на еміграції у Франції, забезпечений гарною працею, пошукує панну або вдову (Українку) не старшу 30 років, в справах матримоніяльних. Пропонування лише серіозні надсилати до редакції „Діла" для „Наддніпрянця". 199?

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

лем, що в нас усе ще так мало пієтизму до своїх заслужених героїв.

З кінцем цього тижня приїздить до Німеччини о. д-р Галущинський, шоб провідати нашу місцеву еміграцію й заспокоїти її релігійні потреби. Щоб уможливити нашим емігрантам почути свою Службу Божу й дати чужинцям нагоду приглянутися нашому обрядові та поінформуватися про положення греко-католицької церкви, місцеві українські організації (зокрема „Спілка обєднання українських організацій“, „Українська Ґромада“ й студентські товариства) порозумілися з проф. Бергом, що займається релігійною й харитативною допомогою для східно-европейських народів і при його допомозі відбудеться в неділю, дня 27. червня (в год. 10-ій рано) богослуження в каплиці Сиротинця „Maria Schutz“ (Берлін-Вільмерсдорф, Пфальцбурґстр. 18), а вечером того дня, в год. 8 ій, будуть товариські сходини української кольонії і запрошених гостей в салі Ліцею при Гогенцоллернштр. 2 (біля пл. Вінтерфельд). Після Берліна о. д р Галущинський має ще відвідати більші українські еміграційні центри у Німеччині, між иншим Горлиці, Бремен, Гамбург і Кенігсберг.

В суботу, дня 3. липня, в сороковий день після вбивства С. Петлюри, уладжує тутешній „Союз старшин“ панахиду й жалібне свято. Панахида відбудеться в авлі школи ім. Цецилії при Нікольсбурґенпляц, в год. 5-ій попол.

В новій обробітці відомого фільму д-ра Кавфмана „Шляхи до сили й краси“, що перед кількома днями появився на екрані фільмової палати „Уфи“ (Універзумфільм) при Цоо в Берліні й зачне тепер знову свій побідний похід по цілому світі, подибуємо й окрему вставку з кількома знимками під заголовком „Український марш“. При тій нагоді слід завважити, що дирекція „Уфи“ робить живі заходи в справі навязання торговельних взаємин з Союзом радянських республик і цікавиться фільмовою справою на Україні. Для інтересентів, що цікавляться фільмовими справами, слід крім цього згадати, що „Уфа“ від кількож тижнів видає щоденно дуже добре редаґовану кореспонденцію (т. зв. Ufadiensi) з причинками визначних фаховців і прихильників кіна (пр. проф. Дессоара). **Н. Я.**

Свята Франка.

Бережани.

Дня 10. червня п. р. відбулося у нас величаве свято Франка. На академії, влаштованій в полудне, явилися селяне з цілої Бережанщини, так, що саля „Надії“ не була в силі всіх помістити. Програму виповнили продукції хоральні, гарно підготовані і виведені. Виступав також хор місцевої народньої школи, селянські хори з Вербова і Саранчук та хор „Бережанського Бояна“. Декламації підготовано слабше. Крім цього дав д-р Західний на вступі свої спомини, а реферат виголосив дир. Мих. Галущинський зі Львова.

Того самого дня вечером відбувся святочний концерт, на який зложилося вступне слово дир. Галущинського, продукції місцевого „Бояна“, виступ солістки п. С. Ковбузової та діточа декламація Ірусі Пашковської. Концерт на загал випав бездоганно, замітна була праця дир. п. Шипайла, з котрого приходом до Бережан „Боян“ ожився. Замітити треба, що протягом цих кількох місяців „Боян“ дав три концерти в цім році.

Як першу точку відспівано присвячений Франкові твір Сениці „Слава“. Виконання його було слабе, бо це була точка надпрограмова, вставлена в останній хвилі. Слідувало вступне слово дир. Галущинського, виголошене з питомою йому вервою. Бережанці подібної промови досі не чули й не диво, що слухачі зелектризовані могутнім словом, мов закаменілі, в цілости піддалися впливові бесідника.

Дальше йшли точки боянські і сольові. Загально естетично принято виведення творів чужої музики, а то аж у 2-х точках, одній сольовій та одній хоровій. В 1-й т. є Verdi-ого „Міsеrеrе“ з опери „Трубадур“, в супроводі орхестри виступив милий і рівний сопран п. Гуралевої, яка так добре опанувала та інтерпретувала свою ролю, що ним піддержала добре заслужену славу першорядної солістки. А металічний тенор п. Підлужного виступив на тлі орхестри в повній силі. У нього знаменита експресія й бездоганна дикція, які переконали всіх зайвий раз, що тут змаркувався правдивий співак. Лиш чому мужеський хор такий нечисленний? Чи не стати Бережан на більше число співаків?

Новістю був у Бережанах Вагнер, а саме його „Хор боян“ з „Тангайзера“ з орхестрою. Тут виказалася сила хору „Бояна“, що хоч дуже нечисленний, залив звуками цілу салю. Живе темпо, чиста інтонація навіть в найтяжчих місцях, могутні фортіссіма, добра зіспіваність були доказом, що „Боян“ поконає трудности й найповажніших творів світової літератури.

Як лискавка перелетів перед слухачами Січинського прольоґ до „Роксоляни“ в супроводі орхестри. Цей твір дав нагоду виступити в повнім блеску і хорам жіночим і мішачим і солістам. Дуже добре визначилася зі свого мецо-сопранового соля як „Історія“ — артистка п-на Оля Бородайківна, а темний тембр її сильного і звучного голосу гарно відбивав на тлі скрипок. П-на Пересадівна вповні опанувала свою вдячну ролю „Посвяти“, а її високий і ясний голос з правдиво сопрановою емісією до цеї партії надається. Лиш на правильний віддих солістка мусить більше уважати. А капеля відспівав „Боян“ дуже вдячний твір Ярославенка „Місяцю князю“ та дві народні пісні Стеценка. І тут щойно виказалася вартість „Бояна“: його зіспіваність, добра дикція, карність та зрозуміння твору. Хор дійсно творив цілість, поодинокі голоси не вибивалися, творили оду гармонію.

Правдивою прикрасою концерту було сопранове сольо п-ні С. Ковбузової, що недавно вернула зі студій з Медіоляну та не цуралася Бережан, яких назву „Вертеп наших днів“ виводить від „бережись“. Відспівала Січинського „Пісне моя“, Кропивницького „Соловейко“, як наддаток Лисенка „Якби мені черевички“. Це великий голос в повнім того слова значінню, рівний у всіх позиціях, ясний вгорі, мягкий всередині і вдолі, бездоганна школа. Лиш подивляти можна її зворушливий лїризм у першім творі та блискучу колїратуру в другім. Фляжеолєт, тремоля, глісанда не роблять співачці найменших трудностей; усе природне, без найменшого напруження, неначе звичайна погутірка. Дійсний соловейко! **В.**

Орґанізаційний рух.

Повітовий Народній Зїзд у Мостиськах.

Мостиська, 22. червня 1926.

Сьогодня відбувся в Мостиськах Повітовий Народній Зїзд УНДО. На около 40 відпоручників з сіл участь у Зїзді взяло 3 священиків, решта селяне (одна селянка).

Наради отворив д-р Мир. Здерковський. Головою Зїзду вибрано п. Григорія Старка з Гусакова. Секретарював дир. Ст. Байдала.

Реферували делєґати Центрального Комітету Обєднання О. Черкавський (про програму партії), М. Струтинський (про орґанізаційний статут і найближчі завдання Обєднання).

З дискусії, в якій забирали м. и. голос пп. Байдала, о. П. Чавс з Крукенич, Мих. Луччин з Соколі, виявилося, що в повіті недостає інтеліґентних сил для переведення орґанізаційної роботи на полі економічнім та просвітнім. За мало їх по селах, а ще гірше представляється справа в самому таки повітовому центрі. Тому на нововибрану політичну управу повіту спадає тяжкий обовязок розбудови національного життя в повіті при помочі невеликої скількости робітників. Ґрунт для праці по селах вдячний, бо мостиський повіт належить до тих, в яких нема міжпартійної гризні.

До Повітового Народнього Комітету вибрані: д-р Здерковський (голова), о. Петро Чавс з Крукенич, Антін Тарнавський з Мостиськ, дир. Ст. Байдала, Іван Федевич з Черняви, Гр. Старко з Гусакова, о. Андрій Пшепюрський зі Старяви, Иосиф Федина з Малнова, Микола Писко з Хлипель, Андрій Угрин з Арламівської Волі.

До характеристичних рис мостиського повіту належить м. и. ось що: тут нема — на жаль — ні одної жінки, яка бралаб активну участь у громадському житті.

До Українського Громадянства.

В справі мужеського учительського семинаря у Львові.

Перед трьома роками польська шкільна влада зарядила закриття державного мужеського учительського семинаря з українською мовою навчання, що істнував у Львові в рівнорядних курсах побіч жіночого семинаря, так, що в новім шк. році 1926/7 буде ще тільки останній V. курс. З уваги на небезпеку, що небавом не стане українських народніх учителів, Українське Педагогічне Товариство внесло три роки тому подання в справі дозволу на отворення приватного мужеського семинара у Львові. Щойно в грудні 1925 року львівська кураторія відповіла, що не може дозволити на мужеський учительський семинар УПТ. у Львові, бо не сповнені всі умови міністерського розпорядку з р. 1925, а істнуючі три семинарійні курси можуть остати тільки як просвітні без ніяких прав. — УПТ. закупило вже найконечніші научні прибори і старається про відповідне приміщення школи та вносить поновно просьбу про дозвіл на цей семинар. УПТ. зробило від себе все можливе, щоби з новим шкільним роком став у Львові український мужеський учительський семинар, який відповідав би усім вимогам і мав повні права. Тепер черга на наше громадянство заповнити цю рідну школу здатними учнями, бо не тільки для покриття коштів, але і з огляду на потребу учителів кожний курс мусить мати щонайменше 20 учеників. Вписи на перший і на инші курси, для яких УПТ. надіється згодом добути допущення до матури, переводить Управа курсів у шкільній домівці при вул. Крупярській ч. 15 на Личакові, куди належить удаватися особисто чи писемно. Звертаємо на це увагу нашого громадянства, бо від нього залежна дальша доля цеї школи.

НОВИНКИ.

— Альманах памяти І. Франка. Партія КП(б)У рішила видати з нагоди десятиліття смерти І. Франка окремий великий альманах силами членів партії і поодиноких непартійних громадян. Альманах має вийти в Київі. Увійдуть до нього наукові досліди над життям, творчістю і взагалі діяльністю Франка, а також бібліоґрафія творів самого поета і писань про нього. В Альманаху, що обійматиме 20 аркушів друку візьмуть участь: Баран М. А., Величко Г., Вітик С., проф. Гермайзе О., О. Дорошкевич, З. Заклинський, Кіяниця П., Лакіза І., Филипович П. і инші.

— Невияснене вбивство отам. Оскілка. Отаман Оскілко вбитий кілька днів тому у містечку Городок, рівенського повіту, передчував свій кінець. Кажуть, що в останній час був сильно схильований і казав про свої прочуття щодо приготовлюваної змови на його життя. Мешкав він у місцевій школі, де його жінка була вчителькою. У день вбивства, коли всі в хаті полягали спати, він сидів самотно в кімнаті, при лямпі. Раніше не хотів нікому нічого сказати щодо своїх підозрінь. В 11. год. сплячі прокинулись від вистрілу. Коли вбігли до кімнати Оскілка, він лежав мертвий, з пробитими грудьми, біля серця. Убийник стрілив крізь зачинене вікно на 1-ім поверсі добравшись туди по ринві; після першого стрілу, спустився вниз і утік. На підлозі лежала куля, яка прошибла Оскілка наскрізь. Місцеві поліційні орґани почали негайно розшуки, але вони лишились до цього часу без висліду. Уночі йшов дощ, який позатирав усі сліди і тому важко було ствердити шлях утечі вбийника і те, чи він мав помічників.

— А комірне постійно зростає... З днем 1-го липня доведеться платити знову більше за хату. Нові множники вже готові: від кожних 100 корон комірного, які хто платив у червні 1914 р., множник за одну кімнату або кімнату з кухнею є 65·74; за 2—3 кімнати множник 78·15; за 4—6 кімнат множник 83·40; від 7 кімнат (і далі) множник 88·65. У цих множниках містяться вже всі податки, з виїмком міського „люксусового“ податку, який означується в кожнім випадку індивідуально.

— Міжнародня виховательська. Перед судом ставала за крадіж бона, Софія чи Марія Чехова, яка приймала посади в багатих домах на те, щоби окрадати своїх господарів. Вона володіє дуже добре кілька европейськими мовами і ставала перед судом в неодній европейській столиці. Є це або міжнародня мантійка або особа недужа на клептоманію. Присутні на суді особи мали кінову сцену, як один молодий лісничий закоханий у немолодій та негарній Чеховій плакав рясними сльозами, коли її засудили на 8 місяців вязниці.

— З хроніки самогубств. Якась молода служниця зі Стрия випила йодину на Гетьманських валах у намірі вкоротити своє злиденне життя. — 19-літна учениця торговельної школи Евгенія Кучковська кинулась під поїзд з остраху, що дістане лихе свідоцтво.

— Подружжа — засіб торговлі живим товаром. Галицький Жидок Леві Фрайнд з Дембіци, виїхав у 1919 р. до Ню-Йорку і там найшов собі дохідну професію; родині присилав багато грошей, а в 1924. сам її відвідав. Між місцевими дівчатами вибрав найгарнішу, що приїхала зі Львова, з нею оженився і вернувся до Америки. Тепер її родина одержала лист з повідомленням, що її муж продав її негайно як „живий товар“ і вона ледви по довгих місяцях мук завдяки впливам якогось молодця, визволилась з пут своєї примусової огидливої професії.

— За далеко! За далеко заходять деякі наші молоді священики в поборюванні культу Франка. Інформують нас, що в Гумениі, шнрецького повіту сталася така подія: селяне зголосилися до молодого священика о. Григорія Цюпки від читальні з проханням заповісти в церкві, що того дня відбудеться збірка на памятник Франка на лїсту Краєвого Комітету, прикрашену урядовими дозволами воєвідства і старовства. Молодий священик взяв лїсту ч. 803 до рук подер її на очах усіх та заявив, що про ніякі збірки заповідати не буде, бо Франко був соціялістом. Така злість і злоба того молодого священика до нічого доброго не доведуть ні його ні його парохіян. Не придбає нею напевно для себе ні добра ні слави. Та всеж він хоч і молодий повинен був рахуватися бодай з установою громадського характеру, якою є Краєвий Комітет для вшанування памяти Франка та не дерти провокаційно його збіркової лїсти. Ту лїсту зложено в подертому виді до архіву на доказ толєранції та тактовности нашого духовного молодняка.

— Особисті вісти. На гірничій краківській Академії одержав наш земляк Володимир Батицький, ро-

Батькам шкільної молоді до відома.

Міські, а може й повітові шк. ради посилають державних народніх учителів від хати до хати, аби списували дітвору в шкільному віці, а надто доручують у Львові і мабуть по инших містах батькам, яких діти не записані до польських шкіл, візвання, щоби з новим шкільним роком записували діти до державних шкіл. Кожний батько-Українець повинен записати свою дитину до рідної школи і звернути Шк. візвання Раді з посвідкою управи української школи, що дитина записана до цеї школи. Це треба конче зробити, бо инакше Шк. Рада може наложити на батьків кару, якщо їх діти не побирають ніякої науки, але батькам вільно посилати свої діти до приватної школи або подбати про їх домашню науку.

справі обєднання в складі УСРР усіх сумежних з нею територій з українською більщістю населення, що входять до радянського Союзу".

Мабуть не найдеться на Україні така людина, що вірила би, немовби ті обі постанови комуністичної партії відповідали дуже її інтернаціональній програмі, немовби традиція князів Володимира чи Ярослава, збирання національних територій в одну цілість під один, так би сказати, дах було її важним принциповим завданням. Компартія хилиться, подається під тягарем, під напором того, що непереможне вже тепер, а що стане ще більшим, ще сильнішим, що буде давити і напирати на партію далі і далі, поки вона не переломиться, поки не опустять її сили. Та не булоб повноти образу як би не навести ще двох постанов:

„Партія повинна збільшити втягнення в роботу партійного апарату та в керовничу радянську роботу комуністів-Українців, сполучаючи при цьому збереження старих основних ленінських, більшовицьких кадрів з притягненням молодих українських сил". „Одночасно треба звернути увагу на збільшення роботи по втяганню до радянського апарату позапартійної української інтелігенції".

Отже запанувала там якась лихорадочна робота біля втягання на відповідальні становища партійних, а до радянської роботи взагалі усяких, отже й безпартійних Українців з підкресленням, щоби вони були не територіяльними, але національно свідомими Українцями.

З уваги на такі великі здвиги, з уваги на ті великі процеси в українських масах над Дніпром повинна кріпнути і наша сила. Нам треба усвідомити собі, що в обличчу того, що там діється, всі переходові невдачі мають і мусять мати для нас тимчасовий, проминаючий характер. Маючи перед очима тамошні здвиги, мусимо тут докладати усіх заходів, усіх зусиль до того, щоби не тільки доганяти, але й приспішувати ті процеси, що доведуть остаточно націю до повноти розквіту та до побідного здійснювання своєї історичної ролі.

В. М.

Небезпечні настрої.

(Докінчення.)

Загроза українству є зовсім не від жидівства а від тих противників і ворогів української національної незалежности, що дійсно вже використовують тяжкий цей факт у своїх інтересах і на шкоду українству. Це все ті самі елементи, для яких національне відродження і державна самостійність України небажані, ворожі, бо шкодять їхнім імперіялістичним інтересам. Це так звана „русская общественность", в яку входять і руські так звані „демократи". Треба вчитатися в статті їхньої емігрантської преси, щоб виразно помітити цей безсоромний, негідний шантаж на могилі убитої людини. На їхню думку причиною жидівських погромів на Україні була ідея української державности. Штучність, мовляв, цієї ідеї, мертвенність її, насильне втілющування її в маси, а через те розятрювання їх національними ріжницями, — от що було причиною погромів. І настільки, мовляв, українська державність нежиттєздатна, що її повинні були всі без виїмку українські партії та навіть окремі діячі підтримувати погромами, бо инших способів не могли мати, бо мертвенність цієї вигадки не могла сама посунути маси на боротьбу в громадянській війні з руськими і треба було таких страшних наркотиків, як свобода убийства, грабіжу, гвалтування для української армії. Ці руські „демократи" не гидують, наприклад, знову наводити багато раз спростований чи просто наклеп, чи продукт непорозуміння, мою, ніби сказану мною фразу жидівській делегації: „Не сваріть мене з армією". Ніколи ніде ніякій жидівській делегації я цих слів не казав і не міг сказати, бо саме в той час був уже в гострому конфлікті з деякими провідними елементами армії саме з приводу тих ексцесів. Це відомо всім, як і руським „демократам". Таксамо їм добре відомо, як величезна більшість української демократії (соціялісти, комуністи, буржуазні групи) гаряче, енергійно, скільки могло бути в них сили при владі військової групи, боролася проти тих ексцесів, як уживала всяких способів, щоб найшвидше ліквідувати їх і винних покарати якнайсуворіше.

Руським „демократам" не може це бути невідоме. Але вони навмисно цей факт поминають і з усіх Українців роблять юдофобів, бандитів і погромщиків. О, не свідомих, не принціпіяльних, ні, а вимушених своєю власною вигадкою української державности. Навіть радянську владу, навіть українських комуністів, коли вони виявляють національно-державні українські погляди, руські „демократи" починають під тим чи иншим приводом обвинувачувати в антисемітизмі. І щож то, значить, за страшна, шкідлива і злочинна річ повинна бути ота українська державність, коли вона примушує всі українські партії й усіх окремих людей бути вільними й невільними погромщиками *).

І нема ніякого сумніву, що вони, ці руські „оборонці права і свободи народів", постараються з усім єзуїтизмом, з зітханнями й жалями використувати суд над Шварцбартом для дискредитування ідеї української державности в очах Европи. Коли не персонально, то через европейську пресу, через адвокатів вони будуть вмовляти ту думку, що виною всьому ота німецька вигадка, ота українська державність, що при цій химері всі Українці мусять бути антисемітами й погромщиками. А звідси ясний висновок: цю ідею не тільки ніяке культурне правительство Европи, але й ніяка порядна людина не повинна ні підтримувати, ні визнавати, а навпаки, в інтересах „культури", „права", „свободи", „прогресу", „соціялізму" (або без лапок: руського імперіялізму) боротися з нею всіма засобами, як то роблять вони, герої „демократії".

І нема сумніву, що коли українство не вжиє відповідних заходів, їхня суґестія дасть певні наслідки.

І от це є та небезпека, що може виникнути в звязку з цим тяжким фактом.

Але тут саме і є страшно шкідливі оті настрої помсти. І цей „єдиний фронт", і вияви якоїсь загальної солідарности — все те буде тільки зайвим і сильним аргументом для наших ворогів. Уже тепер і руські „демократи", і адвокати Шварцбарта стараються представити С. Петлюру як типічного, головного, майже єдиного представника й виразника всього українського національно-державного та навіть революційного руху. С. Петлюра-ж стояв на чолі війська. А військова течія робила й українську державність і жидівські погроми.

Глибока, тенденційна і свідома неправда цих руських тверджень може бути принята (та почасти вже й приймається) серед французького буржуазного, а навіть соціялістичного громадянства. Ті Українці, що хочуть підтвердити ці підступні „інформації", ті найкраще можуть це зробити настроями помсти, „єдиними фронтами" та „солідаризацією".

Ті-ж, які цього не хочуть, яких болить цей наклеп на українську націю, які хочуть оборонити честь українського національного відродження й визволення, — ті повинні звернутися до инших заходів і способів.

Треба насамперед дати инші інформації про українську державність, про суть її, про методи відроджування та будування, про внутрішню боротьбу за той чи инший характер її, про складові соціяльні й національні чинники її, про всю складну механіку українського соціяльно-політичного організму. Треба голосно заявити, хто саме і як саме в злочинствах супроти жидівської нації на Україні дійсно винний. (Але треба не забути ні старих російських погромів, зразків усіх нових, ні Врангеля та Денікіна з руськими „демократами" в їхніх рядах). Треба щиро признати те, що було в нас у дійсности, не боячись визнати чию-будь і яку-будь вину, але разом з тим одзначаючи й підкреслюючи ту величезну більшість свідомого українства всіх політичних напрямків, яка була виразно й активно ворожа до ексцесів. І таксамо відзначити, що не вся й українська армія була зачеплена тою страхітною пошестю, і то значна, краща, свідома частина її.

Отце буде вияв справжнього патріотизму.

Не треба крім того забувати такого моменту. Жидівство на Україні тими чи иншими своїми клясами через цілий ряд причин історичного, психольогічного, побутового характеру було, є та й буде ще певний час одним із значних складових елементів її економічного апарату. Значність ролі жидівських елементів в економіці в звязку з відмінністю релігійною та побутовою служили завсіди пунктом притягнення сліпої електрики народньої стихії, яку раз-ураз використовувала в своїх цілях та чи инша пануюча влада.

Соціяльно економічні фактори, клясова боротьба, експльоатація людини людиною завсіди були й будуть первісним ґрунтом усяких національних конфліктів. Остаточне, вичерпуюче розвязання їх, цілковите унеможливлення їх може бути тільки по знищенню всякої соціяльної й економічної нерівности та експльоатації, при повній демократії працюючих.

Я знаю, що не всі Українці поділяють ідеал держави працюючих. Поділ на кляси, соціяльна нерівність, насила дужчих над слабшими, обставлені відповідними законами, їм здаються найбільш бажаними, нормальними, „як у людей", елементами держави. Історія вирішить це питання. Але з яких би соціяльно-політичних поглядів не виходити, то з погляду хочаб тільки самої української національної державности, кожний тверезий політик повинен раз-ураз брати в розрахунок той факт, що на Україні живе кілька міліонів инонаціонального, здібного, активного населення, що грає в економічному процесі краю поважну ролю. І з цього також погляду настрої помсти за убийство С. Петлюри є шкідлива річ. Бо ясно, що жидівство, налякане ними, буде всіма силами горнутись до руських, до Москви, навіть до реакційної, і старатись не допустити чистої національної влади на Україні, хочби вона була якнайреволюційніща, бо в Москві принаймні немає ніяких мстливих аспірацій.

Отже з усіх наведених міркувань українство як національна цілість повинно яко мога швидше й рішучіше знищити серед своїх окремих членів, якби їх мало не було, ці нерозсудні, нельогічні й несправедливі почуття. Це є завдання тих течій, серед яких ті окремі члени виявили себе. Далі треба повести розумну, енергійну акцію паралізації шкідливих інспірацій наших національних ворогів із руського громадянства. І нарешті треба виразно й голосно заявити, що злочинство Шварцбарта є просто патольогічно кримінальний акт і на українсько-жидівські відносини ніякого злого впливу не може мати й не матиме.

Я думаю, що навіть для тих, хто гостро відчуває страту С. Петлюри, такий спосіб реакції на його смерть буде кращим ушануванням його памяти. Бо, хочу думати, сам С. Петлюра за життя свого здрігнувсяб од жаху, колиб хоч раз уявив собі, що його смерть може послужити приводом для розятрення таких несправедливих і шкідливих почувань, що його імя може стати прапором у диких, крівавих майбутніх ексцесах.

В. Винниченко.

*) Вони не згадують про те, що вони, руські „демократи", й сотої части не робили тих заходів, що українська демократія, при погромах добровольчої армії за Денікіна та Врангеля, цих дійсних, свідомих, принціпіяльних погромщиків. Вони ідею руської державности до свого потурання погромам не привязують.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Берлінський лист.

(Виклад А. Шмідта про враження з Польщі. — На гробі Вітовського і Чучмана. — Приїзд о. д-ра Галущинського до Німеччини. — Сороковини по С. Петлюрі. — „Український марш" і „Уфа").

(Від власного кореспондента.)

Берлін, 21. червня 1926.

В суботу, дня 19. ц. м., відбулися чергові товариські сходини „Української Громади" в Берліні, на яких секретар „Німецько-Українського Товариства" д-р Аксель Шмідт, запрошений виділом „Громади", оповідав про свої „враження із подорожі по Польщі". Референт мав нагоду на протязі травня ц. р. побувати у важніших центрах польської держави, відвідати західні і східні „креси" (між иншим Львів і Станиславів) і бачитися та балакати з багатьома визначними особами зпоміж українських, білоруських, німецьких, жидівських і польських послів і діячів усяких напрямків. Знаючи до цього б. Королівство Польське й бувші німецькі землі з давніших часів, референт мав добру нагоду порівняти теперішні відносини з попередніми, особливо передвоєнними й потрапив дати слухачам доволі ясний образ усього, що тепер діється в границях нової польської держави, звертаючи особливу увагу на внутрішні справи Польщі, справи „кресів" і національних меншостей та на найновіші події, звязані з переворотом Пілсудського. Референт схарактеризував в загальних рисах становище й стремління Українців, Білорусинів, Німців і Жидів, підкреслюючи зокрема непохитне й безкомпромісове державницьке становище двох перших народів.

Реферат викликав значне зацікавлення між запрошеними Німцями, між якими бачили ми проф. славістики д-ра Фасмера, уповноваженого в справах опіки над еміґрантами з бувшої російської держави проф. д-ра Берга, пані Плен і д-р Вольтнер і и. Після реферату пішла ще оживлена дискусія, що оберталася найбільше коло національного та релігійного питання в Польщі.

В неділю, дня 20. червня, в перший день Зелених Свят, зібрався на зазив „Української Громади" в Берліні невеличкий гурток старших громадян і студентської молоді на католицькому цвинтарі св. Гедвіґи (при Siesenstr.), щоб склонити голови над домовинами пок. полковника Вітовського й сотника Чучмана. До зібраних промовили пп. д-р Кузеля й полк. Новохацький, відспівано „Вічная память" і жалібна громада розійшлася з жа-